

8

Podatek od deszczu w Polsce jako przykład podatku środowiskowego

<https://doi.org/10.18559/978-83-8211-229-0/8>

 Maciej Szczepkowski

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
maciej.szczepkowski@ue.poznan.pl

Stormwater tax in Poland as an example of a environmental tax

Abstract

Purpose: This study presents the role of environmental taxes in the budgets of European Union countries based on Eurostat data available in August 2023. First of all, the chapter presents current areas of study that researchers are dealing with in the context of environmental taxes and fees in Poland and around the world. Next, the author discusses the main assumptions of the rain tax in accordance with the 2017 Act and the proposed changes in this respect, which have not yet entered into force.

Methodology: The study is based on the analysis of the literature on the subject and the provisions of tax acts, supported by Eurostat data on environmental taxes and fees.

Findings: Green tax reform is currently a promising economic tool in solving both environmental and social problems in many European Union countries and the world's most developed economies. The experience of various countries shows that it can be a source of income, making up for missing public funds in the budget. One of such ideas in solving these problems is introducing modifications to the so-called rain tax. Systemic solutions regarding rainwater retention are undoubtedly necessary. However, taking into consideration the multi-billion costs of this type of investment and comparing them with the potential budget revenues from the rain tax, it is not significant enough to make a difference.

Keywords: rain tax, environmental taxes, local taxes.

Sugerowane cytowanie: Szczepkowski, M. (2024). Podatek od deszczu w Polsce jako przykład podatku środowiskowego. W: K. Marchewka-Bartkowiak i K. Waliszewski (red.), *Finanse wobec wyzwań Nowej Gospodarki* (s. 126–139). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. <https://doi.org/10.18559/978-83-8211-229-0/8>

Ta książka jest udostępniana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe

Wstęp

Wraz z pogarszającą się sytuacją budżetu państwa spowodowaną pandemią COVID-19 władza publiczna jest zmuszona do poszukiwania nowych źródeł wpływów budżetowych. Jednym z pomysłów, który został przedstawiony w drugiej połowie 2020 roku, jest podatek środowiskowy, tzw. podatek od deszczu, który formalnie funkcjonuje jako „opłata za zmniejszenie naturalnej retencji” i jest uregulowany w ustawie o prawie wodnym (art. 269 i 272 ust. 8) (Ustawa, 2017). Jak każdy nowy podatek również podatek od deszczu budzi wiele kontrowersji i pytań.

Pytanie jednak, czy jest to rozwiązanie nowe i gdzie indziej niespotykane. Otóż jest to pomysł znany zarówno w innych krajach, jak i w Polsce. Jak wskazuje Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, bardzo zbliżone rozwiązania stosuje się w innych krajach. W Niemczech pobiera się roczną opłatę w wysokości około dwóch euro za każdy metr kwadratowy nieprzepuszczalnej nawierzchni betonowej, asfaltowej czy dachu budynku. W celu obniżenia opłat właściciele inwestują w zbiorniki do retencji wód opadowych i urządzenia do infiltracji wody lub wdrażają rozwiązania z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury. Podobnie jest w niektórych regionach Włoch, gdzie podwyższono rachunki za wodę o 3% w celu utrzymania i modernizacji systemów zagospodarowania wód opadowych dla lepszej ochrony przed powodzią błyskawicznymi i podtopieniami w dolinie Padu. Opłaty z tytułu utraconej retencji obowiązują też między innymi w Korei Południowej i Stanach Zjednoczonych (PGW WP, 2020).

Okazuje się, że ten rodzaj podatku środowiskowego funkcjonuje w Polsce już od początku 2018 roku, jednak nie był szeroko komentowany i znany, ponieważ nie obejmował szerokiej grupy podatników. Obecnie stał się elementem dyskusji głównie dlatego, że bezpośrednio lub pośrednio miałby objąć właściwie każdego polskiego obywatela. W sierpniu 2020 roku pojawił się projekt ustawy, który w sposób znaczący zmieniał dotychczasowy stan prawny, a zmiany miały zacząć obowiązywać od 1 stycznia 2022 roku. Ministerstwo Klimatu oszacowało wtedy maksymalne przychody z opłaty za zmniejszenie retencji w skali kraju na 180 mln zł rocznie. Do dziś zmiany nie zostały wdrożone do porządku prawnego, ale w dalszym ciągu pojawia się pytanie, czy nastąpią w tej kwestii istotne zmiany po wyborach parlamentarnych w październiku 2023 roku.

W Polsce liczba badaczy zajmujących się ściśle podatkami środowiskowymi nie jest duża – warto w tym miejscu wymienić przede wszystkim publikacje Śleszyńskiego (1994, 2014), Śleszyńskiego i Kiuilii (2003), Małeckiego (2012), Bryndziaka (2014) i Misztal (2020), którzy jako pierwsi podjęli ten temat w polskiej literaturze. Jak do tej pory zarówno w literaturze polskiej, jak i światowej bardzo rzadko porusza się problem podatku od deszczu, który jest jednym z przykładów podatku środowiskowego. Stąd pojawia się wyraźna luka badawcza, którą autor chciałby się zająć.

W ramach niniejszego opracowania przedstawiona zostanie rola podatków środowiskowych w budżetach państw Unii Europejskiej na podstawie danych Eurostatu dostępnych w sierpniu 2023 roku. W dalszej jego części przedstawione zostaną bieżące obszary badań, którymi zajmują się badacze w kontekście podatków i opłat środowiskowych w Polsce i na świecie. Następnie autor zajmie się głównymi założeniami podatku od deszczu według ustawy z 2017 roku i proponowanych zmian w tym zakresie, które do tej pory nie weszły w życie. Opracowanie oparto na analizie literatury przedmiotu oraz przepisów ustaw podatkowych.

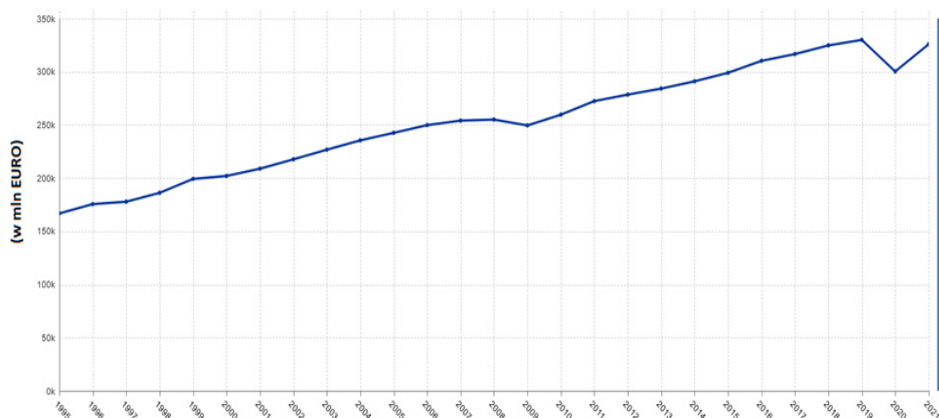
8.1. Podatki i opłaty środowiskowe jako źródło dochodów budżetowych w krajach Unii Europejskiej

Pierwsze dwudziestolecie XXI wieku to okres, kiedy zdecydowanie większą niż wcześniej uwagę zaczęto zwracać na ochronę otaczającego nas środowiska naturalnego. Aby możliwe było dbanie o środowisko naturalne, nie wystarcza tylko kwestia świadomości, ale przede wszystkim potrzebne są kosztowne rozwiązania techniczne pozwalające zmniejszyć różnego rodzaju zanieczyszczenia. Zasadniczy wycinek nakładów ponoszony jest ze wspólnych wydatków publicznych, czyli środków należących do nas wszystkich (Śleszyński, 2014).

Podatki są we współczesnym państwie niezbędnym sposobem zapewniania powszechnie akceptowanych i pożądaných dóbr publicznych, dóbr i usług środowiskowych, o określonej jakości, są w przeważającej części dostępne lub udostępniane dzięki wydatkom publicznym, podatki środowiskowe są istotnym zasileniem wcześniej wymienionych wydatków. Potrzeba czy wręcz konieczność nakładania podatków związanych ze środowiskiem łączy się zarazem z oczekiwaniem, że niektóre z nich, poza funkcją fiskalną zapewniającą dochody podatkowe, mogą także pełnić funkcję bodźcową, która przekona podatnika, do wzmożonej ochrony środowiska w celu optymalizacji podatkowej. Zgodnie z definicją zawartą w materiałach Eurostatu „podatkiem środowiskowym jest podatek, którego podstawą jest jednostka fizyczna oddziaływania o udowodnionym, negatywnym wpływie na środowisko” (Eurostat, 2023). W przyjętym podejściu przedmiotem zainteresowania są wyłącznie negatywne oddziaływanie na środowisko, którego skutkiem są: zubożenie zasobów naturalnych, zanieczyszczanie środowiska i inne formy pogorszenia jakości środowiska w skali regionalnej i globalnej. W ramach metodyki Eurostatu dokonano podziału wyodrębnionych podatków środowiskowych na cztery, z góry ustalone, grupy: podatki od energii (*energy taxes*), podatki od transportu (*transport taxes*), podatki od zasobów naturalnych (*resources taxes*), podatki od zanieczyszczeń (*pollution taxes*) (Śleszyński, 2014). Podział ten jest, ogólnie rzecz ujmując,

zrozumiały, jeżeli brać pod uwagę najistotniejsze formy działalności gospodarczej silnie i negatywnie wpływające na środowisko naturalne.

Jak dotąd wysokość tego rodzaju danin jest zależna przede wszystkim od stopnia dewastacji środowiska przez podatników. Według danych Eurostatu dotyczących 2021 roku wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej pobrały łącznie blisko 326 mld euro z tytułu podatków związanych z ochroną środowiska. Na podstawie dostępnych danych widać, że jest to w wartościach nominalnych o ponad 5% więcej niż pięć lat wcześniej (w 2016 roku) i blisko 20% więcej w odniesieniu do danych z 2011 roku (rysunek 8.1).

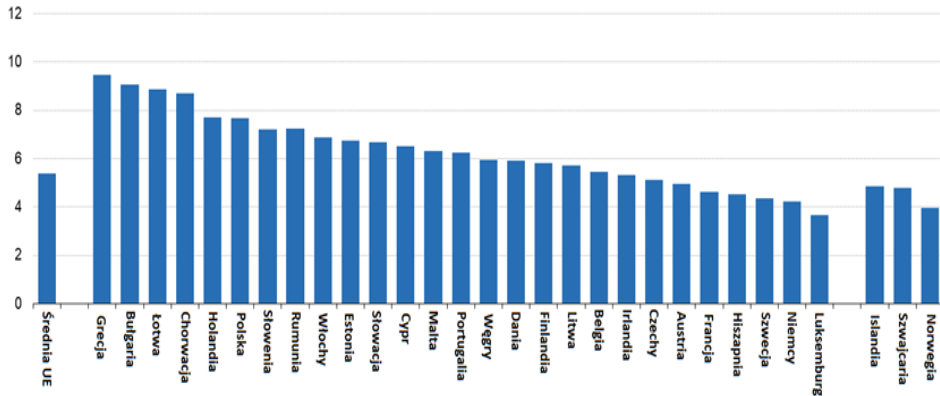

Rysunek 8.1. Wartość wpływów podatkowych z tytułu podatków i opłat środowiskowych w krajach Unii Europejskiej w latach 1995–2021 (wartości nominalne w mln euro)

Źródło: na podstawie (Eurostat, 2023).

Nominalnie największe wpływy z tytułu podatków tego typu w 2021 roku miały Niemcy (ponad 64,5 mld euro), Francja (54,4 mld euro) i Włochy (53,4 mld euro). Należy jednak zwrócić uwagę, że w Niemczech stanowią zaledwie około 4,2% wpływów podatkowych ogółem, podczas gdy we Francji – 4,6%, a we Włoszech już blisko 6,9%. Największy udział w dochodach podatkowych daniny środowiskowe stanowią w Grecji – 9,47%, w Bułgarii – 9,06% i na Łotwie – 8,85%. W Polsce ich udział wynosi 7,66% i jest wyższy od średniej unijnej, która wynosi 5,48% (rysunek 8.2).

Według danych Eurostatu ponad 75% środków zebranych w postaci podatków i opłat związanych z ekologią jest związanych z pozyskiwaniem energii, a kolejne blisko 20% z transportem i ruchem pojazdów (Eurostat, 2023). W Polsce trudno zauważyć stałą tendencję wzrostu znaczenia podatków związanych z ochroną środo-

Rysunek 8.2. Udział podatków i opłat związanych z ochroną środowiska w dochodach podatkowych ogółem w wybranych krajach Europy w 2021 roku (w %)

Źródło: na podstawie (Eurostat, 2023).

wiska w dochodach podatkowych ogółem. Można stwierdzić, że w latach 2002–2021 udział tych danin w stosunku do ogółu dochodów podatkowych wynosił około 8% i w ostatnich latach na tym właśnie poziomie się utrzymuje.

8.2. Podatki i opłaty środowiskowe – przegląd literatury

Podatki i opłaty środowiskowe budzą spore zainteresowanie wśród opinii publicznej oraz wśród organizacji związanych z ochroną środowiska, co jest zrozumiałe i w znacznej mierze spowodowane gwałtownymi zmianami klimatycznymi. W ostatnich latach wzrasta również zainteresowanie tematem wśród naukowców. Na potrzeby niniejszego opracowania dokonano przeglądu najnowszych badań (z lat 2022–2023) związanych z podatkami i opłatami tego typu w Polsce i na świecie w celu wskazania aktualnych trendów i kierunków badań w tym zakresie.

Wśród badań ogólnościowych w latach 2022–2023 warto wyróżnić zainteresowanie naukowców: wpływem podatków środowiskowych na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, powiązaniem wprowadzenia podatków środowiskowych z sytuacją na rynku pracy, czy też analizą rozwiązań dotyczących konkretnych podatków środowiskowych w różnych lokalizacjach na całym świecie (tabela 8.1). Warto zwrócić uwagę, że rezultaty przeprowadzonych badań nie są homogeniczne, a co za tym idzie, wnioski dotyczące efektów wprowadzenia podatków środowiskowych nie są jednoznaczne.

Tabela 8.1. Badania w obszarze podatków i opłat środowiskowych – autorzy zagraniczni

Autorzy	Rok	Tematyka badań	Wnioski
B. Doğan i in.	2022	W jaki sposób podatki środowiskowe i emisja dwutlenku węgla są powiązane z gospodarkami grupy G7?	Podatki środowiskowe mają wpływ na mniejsze zużycie energii i zasobów naturalnych. Ponadto podatki środowiskowe powodują wzrost znaczenia energii odnawialnej kosztem rozwiązań tradycyjnych.
Domguia i in.	2022	Określenie wpływu podatków środowiskowych na zatrudnienie w krajach o różnym poziomie rozwoju.	Podatki środowiskowe mają pozytywny wpływ na wzrost zatrudnienia, co oznacza, że polityka ochrony środowiska promuje powstawanie nowych sektorów działalności lub rodzajów zatrudnienia. Większe korzyści z tego tytułu na rynku pracy odnoszą mężczyźni niż kobiety.
Rafique i in.	2022	Wpływ podatków środowiskowych na ślad ekologiczny w gospodarkach rozwiniętych.	Wzrost gospodarczy zwiększa ślad ekologiczny w perspektywie długoterminowej i krótkoterminowej. Podatki środowiskowe zmniejszają ślad ekologiczny w perspektywie długoterminowej i krótkoterminowej. Podatki ekologiczne są niezbędne do osiągnięcia lepszej jakości środowiska.
Bashir i in.	2022	Rola podatków środowiskowych i regulacji dotyczących zużycia energii odnawialnej w kontekście przeciwdziałania zmianom klimatycznym.	Podatki środowiskowe nie są skuteczne w promowaniu zielonej energii w gospodarkach ze znikomym udziałem nowoczesnych technologii
E. Dogan i in.	2023	Czy podatki energetyczne i środowiskowe stymulują, czy hamują wdrażanie energii odnawialnej w Unii Europejskiej?	Podatki środowiskowe mają negatywny wpływ na wdrażanie energii odnawialnej. Wzrost gospodarczy i ceny ropy naftowej wspierają rozwój energii odnawialnej.
Mattison	2023	Analiza rozwiązań dotyczących podatków i opłat środowiskowych – opłaty za wodę deszczową na przykładzie Nowego Jorku.	Aby lepiej przygotować Nowy Jork na skutki zmian klimatu, Zarząd Wodny Miasta Nowy Jork i Departament Ochrony Środowiska powinny jak najszybciej rozpocząć planowanie wprowadzenia opłaty za wodę deszczową w mieście.

Źródło: na podstawie danych zawartych w tabeli.

Wśród polskich naukowców zainteresowanie tematyką podatków i opłat środowiskowych jest również widoczne – są to głównie badania dotyczące podatków środowiskowych w sektorze energetyki, jak również analizy porównawcze rozwiązań dotyczących podatków i opłat środowiskowych w wybranych państwach (tabela 8.2).

Tabela 8.2. Badania w obszarze podatków i opłat środowiskowych – autorzy krajowi

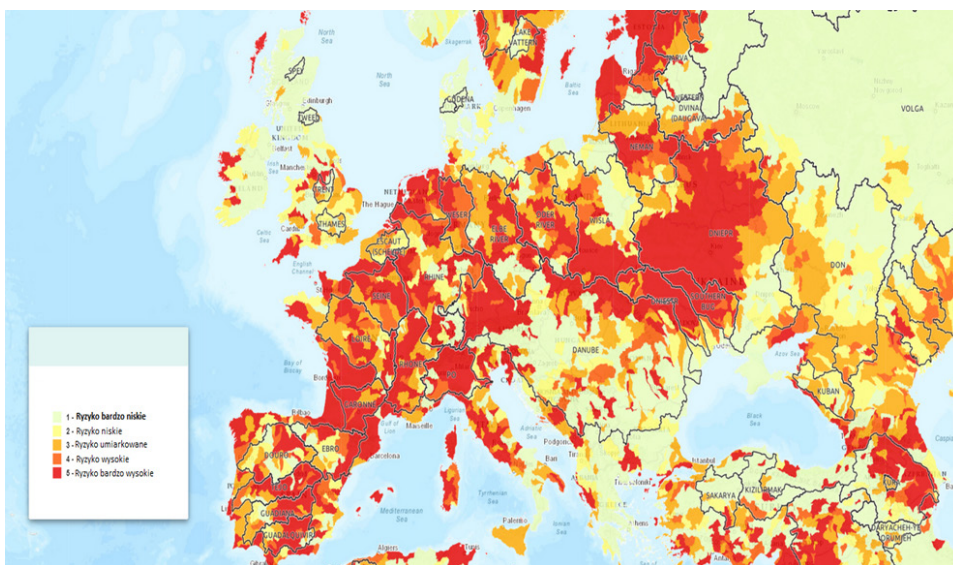
Autorzy	Rok	Tematyka badań	Wnioski
Rybak i in.	2022	Wpływ podatków środowiskowych na poziom emisji gazów cieplarnianych w Polsce i Szwecji.	Podatki środowiskowe pełnią głównie funkcję fiskalną, znaczenie funkcji redystrybucyjnej i stymulacyjnej jest niewystarczające. Kierunek i siła oddziaływania podatków środowiskowych na emisję różni się w zależności od gazu cieplarnianego.
Famulska i in.	2022	Podatki środowiskowe w państwach członkowskich Unii Europejskiej – trendy w podatkach energetycznych.	Występuje wzrost znaczenia podatków energetycznych wśród podatków środowiskowych w krajach UE.
Misztal i in.	2022	Wpływ czynników ekonomicznych na zrównoważony rozwój przedsiębiorstw energetycznych: przypadek Bułgarii, Czech, Estonii i Polski.	Wyniki wskazują na potrzebę zreformowania wybranych czynników ekonomicznych, ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu znaczenia podatków środowiskowych.
Szymczak	2023	Analiza porównawcza podatków środowiskowych w wybranych krajach.	Wymiana doświadczeń między Polską i Koreą Południową byłaby pożądana, w szczególności w obszarze poprawy realizacji funkcji bodźcowej podatków obciążających zanieczyszczenie powietrza.

Źródło: na podstawie danych zawartych w tabeli.

8.3. Podatek od deszczu w Polsce według ustawy z 2017 roku

Problem suszy w Polsce jest w ostatnich latach bardzo widoczny i budzi coraz większy niepokój. Co prawda susze w Polsce to nic nowego, jednak pojawiają się coraz częściej. W latach 1951–1981 było w Polsce sześć susz – średnio jedna co pięć lat; w okresie 1982–2011 susz było aż 18 – średnio co dwa lata (Klimada, 2021; Somorowska, 2016). Od 2013 roku mamy suszę właściwie co roku. Jest to efekt zmian klimatu, na które trzeba jak najszybciej zacząć umiejętnie reagować. Na mapie na podstawie danych zebranych przez WWF (rysunek 8.3) zilustrowano bardzo duże

Rysunek 8.3. Szacunkowe występowanie suszy w Europie w latach 2014–2017

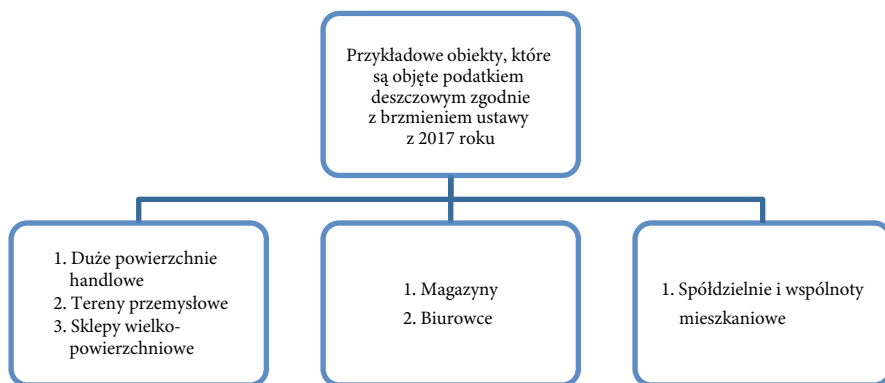
Źródło: na podstawie (WWF, 2019).

ryzyko występowania suszy w większości krajów Europy, co pokazuje, że jest to problem, który dotyczy w zasadzie całego kontynentu europejskiego.

1 stycznia 2018 roku weszła w życie Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Ustawa, 2017, poz. 1566), która zastąpiła ustawę z 2001 roku. Podstawowym celem wprowadzenia nowego aktu prawnego była implementacja dyrektyw unijnych oraz polepszenie zasad zarządzania zasobami wodnymi w kraju. Zgodnie z założeniami ustawy wprowadzono tzw. podatek od deszczu. Jest on powiązany z udziałem użytkowników w kosztach rozbudowy i utrzymania w odpowiednim stanie technicznym infrastruktury związanej z zagospodarowaniem wód opadowych i roztopowych. Poprzez poszerzenie oraz utrzymywanie tej infrastruktury zapewniono pośrednie osiągnięcie jednego z głównych celów ustawy, którym jest oszczędne gospodarowanie zasobami wodnymi, stąd też opłata związana jest ze zmniejszeniem naturalnej retencji terenów, a więc jej szybszym odpływem. Nowa danina może być nakładana na osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki nieposiadające osobowości prawnej, które są właścicielami nieruchomości lub obiektów budowlanych, użytkownikami wieczystymi gruntów. Ponadto zobowiązanie takie powinni regulować także posiadacze samoistni, czyli osoby władające niczym właściciel nieruchomości lub obiektami budowlanymi. W odniesieniu do nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego „podatek od deszczu” zobowiązani są uiszczać już nawet zwykli ich posiadacze (na przykład najemcy), w całości lub części. Z konieczności regulowania zobowiązania podatkowego zwolnione są zgodnie z ustawą Kościoły

i związku wyznaniowe (Ustawa, 2017). Na wskazane podmioty zostanie nałożony obowiązek zapłaty, kiedy sposób zabudowania nieruchomości wpłynął na zmniejszenie naturalnej retencji terenów, na których zostały zlokalizowane i doprowadziły do jej zmniejszenia. Ustawa określa jednak kryteria, w jakiej sytuacji retencja terenu faktycznie ulega zmniejszeniu w stopniu uzasadniającym obowiązek uiszczenia podatku z tego tytułu. Zgodnie z ustawą są to takie podmioty, które na nieruchomościach o powierzchni powyżej 3500 m² wskutek robót lub wzniesienia trwale związanych z gruntem obiektów budowlanych zmniejszyły retencję ponad 70% powierzchni nieruchomości, wyłączając jej tzw. powierzchnie biologicznie czynne. Oznacza to, że liczba podmiotów objętych podatkiem deszczowym według obecnych kryteriów nie jest duża (rysunek 8.4) i tylko znaczne zmiany w prawodawstwie mogą wprowadzić większą powszechność tej daniny.

Rysunek 8.4. Przykładowe obiekty, które są objęte podatkiem deszczowym zgodnie z brzmieniem ustawy z 2017 roku

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowym kryterium do nałożenia opłaty jest brak na danym terenie systemu kanalizacji otwartej lub zamkniętej. Wysokość zobowiązania jest uzależniona od wielkości powierzchni uszczelnionej oraz ewentualnego zastosowania rozwiązań stanowiących tzw. kompensację retencyjną, czyli urządzeń zatrzymujących wody opadowe lub roztopowe. Ostatecznie wysokość opłaty ustala wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zależności od rodzaju jednostki samorządu terytorialnego. Informację o ustalonej opłacie organ gminy zobowiązany jest przekazać podmiotom obowiązującym do jej uiszczenia wraz ze wskazaniem sposobu jej wyliczenia. Z dniem doręczenia informacji o wysokości opłaty wraz ze sposobem jej obliczenia rozpoczyna bieg 14-dniowy termin do zapłaty. Podobnie jak niektóre inne podatki i opłaty „podatek od deszczu” składa się z opłaty stałej oraz opłaty zmiennej uzależnionej od powierzchni obszarów uszczelnionych i powiązanej z istnieniem na analizo-

wanym obszarze o zmniejszonej retencji urządzeń, które ową retencję na terenach uszczelnionych mają poprawiać. Jego wysokość oblicza się jako iloczyn stawki opłaty, liczby metrów kwadratowych wielkości utraconej powierzchni biologicznie czynnej oraz czasu wyrażonego w latach. Stawka podatku od deszczu wynosi 50 groszy za 1 m² w przypadku braku urządzeń do retencjonowania wody z uszczelnionych powierzchni. Natomiast w sytuacji gdy na nieruchomości znajdują się urządzenia do retencji o pojemności powyżej 30% odpływu rocznego z danej powierzchni, to stawka podatku od deszczu wynosi 5 groszy za 1 m². Środki z tytułu wpłaconych podatków, gminy będą musiały przekazać do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, które przejęło prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, a także regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Wpływy z tytułu tego podatku w 90% stanowią przychody PGW WP. Natomiast tylko w 10% stanowią dochód własny gminy.

8.4. Propozycje zmian w podatku od deszczu w Polsce od 2022 roku

Polski rząd w 2020 roku przedsięwziął kampanię zmierzającą do tego, aby zachęcić właścicieli domów do retencji wód opadowych na własnej posesji. W ramach rządowego projektu „Moja Woda” oraz wielu inicjatyw samorządowych właściciele domów jednorodzinnych mogą uzyskać dofinansowanie na małą retencję, to jest zbiorniki, instalacje rozsączające i inne formy zbierania i wykorzystywania deszczówki w obrębie własnej nieruchomości. Za pomysłami podążały także prace nad nową ustawą zmieniającą obecnie funkcjonujące w Polsce prawo wodne i – co za tym idzie – także regulacje dotyczące podatku od deszczu. W projekcie ustawy z 12 sierpnia 2020 roku (Projekt, 2020b) zmieniającym ustawę o prawie wodnym przewidziano zdecydowane rozszerzenie liczby podmiotów, których będzie dotyczyć podatek od deszczu, jak się to działo według ustawy z 2017 roku, co omówiono w poprzednim podrozdziale.

Zgodnie z projektem:

- powierzchnia nieruchomości objętej podatkiem miała być zmniejszona do 600 m²,
- wielkość obszaru wyłączonego z powierzchni biologicznie czynnej miała wynosić więcej niż 50% nieruchomości.

To oznacza, że podatek od deszczu musieliby uiszczać właściciele wielu nieruchomości jednorodzinnych. Podatek deszczowy nalicza się bowiem od powierzchni dachów budynków, tarasów, podjazdów i innych powierzchni trwale nieprzepuszczalnych, czyli na przykład wyłożonych kostką brukową. Zaproponowano, aby wysokość

opłaty od powierzchni uszczelnionych trwale związanych z gruntem wynosiła 1,50 zł za 1 m² rocznie. Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej odpowiadające za projekt ustawy oszacowało, że przeciętna wysokość zobowiązania z tytułu podatku od deszczu wyniosłaby 1350 zł rocznie na gospodarstwo domowe. Jeśli na działce będą zainstalowane urządzenia do retencjonowania wody o pojemności do 10% odpływu rocznego, wtedy wysokość podatku wyniosłaby 0,90 zł za 1 m² na rok, czyli wyniosłaby w przybliżeniu 810 zł rocznie. Najmniej zapłacą właściciele nieruchomości dysponujący urządzeniami do retencjonowania wody o pojemności od 10 do 30% odpływu rocznego. Wtedy podatek wyniesie 0,45 zł za 1 m² rocznie (Projekt, 2022a), czyli przeciętnie 405 zł na rok. Wprowadzenie powszechnego i odczuwalnego dla budżetu gospodarstw domowych podatku od deszczu miałyby zachęcić właścicieli domów do inwestycji, które mają na celu zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenie własnej posesji. Ma temu sprzyjać zapewnienie większych wpływów do budżetów samorządowych, które mają być przeznaczone również na wsparcie inwestycji rozwijających miejscową, indywidualną retencję wód. Warto w tym miejscu zasugerować, aby nowi inwestorzy planujący budowę domu pamiętali o pozostawieniu jak największej powierzchni biologicznie czynnej na swojej działce. Na powierzchni nieutwardzonej betonem lub płytami i kostkami brukowymi woda opadowa będzie wsiąkać w grunt, zasilając miejscowe wody gruntowe oraz roślinność. Zgodnie z projektem ustawy wpływy zebrane w postaci podatku deszczowego od właścicieli nieruchomości miałyby trafić w 75% do Wód Polskich, a w 25% – do budżetu danej gminy. Ta zmiana mogłaby zmotywować władarzy gmin do efektywniejszych działań i skuteczniejszego niż dotychczas poboru opłaty. Twórcy projektu zmian w polskim prawie wodnym przewidują, że liczba nieruchomości objętych tym podatkiem wzrośnie 20-krotnie. Obecnie jest to około 7000 działek, co daje 6,24 mln zł wpływów do Wód Polskich oraz 700 tys. zł do samorządów, co należy nazwać wartościami „śladowymi” i właściwie nieistotnymi z punktu widzenia budżetów gmin. Po zmianach kwoty te mają wzrosnąć do 180 mln zł, z czego 135 mln zł trafi do Wód Polskich, a 45 mln do gmin, co przy liczbie 2477 gmin w skali kraju daje przeciętnie niecałe 20 tys. zł dochodu budżetowego przypadające na jedną gminę. Samorząd będzie miał obowiązek przeznaczyć co

Tabela 8.3. Orientacyjne koszty wybranych realizacji inwestycji w infrastrukturę wodną w Polsce

Rodzaj obiektu i lokalizacja	Rok zakończenia budowy	Koszt
Wał przeciwpowodziowy w Krynicy Morskiej	2021	33 mln zł
Modernizacja wału przeciwpowodziowego na Wiśle w Ciechocinku	2017	37,6 mln zł
Wał przeciwpowodziowy na rzece Poprad w Muszynie	2011	14,5 mln zł
Wał przeciwpowodziowy na Odrze w Kędzierzynie-Koźlu	2022	ok. 13 mln zł

Źródło: na podstawie (Ciechoński, 2017; Konopka, 2021; Kwinta, 2022; Wideł, 2011).

najmniej 80 proc. tej kwoty na rozwój retencji wód opadowych w zlewni obejmującej obszar danej gminy.

Z pewnością dalej jest to kwota niewystarczająca, co widać wyraźnie, gdy się zestawia te kwoty z przykładowymi wartościami inwestycji związanych z gospodarką wodną, przeprowadzonych w Polsce w ostatnich latach (tabela 8.3).

Podsumowanie

Ekologiczna reforma podatkowa jest obecnie obiecującym narzędziem ekonomicznym w rozwiązywaniu zarówno problemów środowiskowych, jak i społecznych w wielu krajach Unii Europejskiej i najlepiej rozwiniętych światowych gospodarkach. Doświadczenia państw pokazują, że może ona stanowić źródło dochodów, zastępując w budżecie brakujące środki publiczne, oraz bazę zasobów na inwestycje związane z ochroną środowiska. Kluczowe znaczenie dla reformy ma kierunek wykorzystania środków (pozyskiwanych z podatków środowiskowych), jakie dzięki niej uda się uzyskać. W Polsce głównie pod presją organów Unii Europejskiej prowadzona jest próba dostosowania rozwiązań związanych z ochroną środowiska, które można śmiało nazwać relikdami przeszłości w stosunku do standardów zachodnich. Jedną z takich prób jest wprowadzenie modyfikacji w tzw. podatku od deszczu, który w swoim założeniu ma na celu wyrobienie „dobrych nawyków” wśród obywateli i umiejętną gospodarkę wodami opadowymi.

Z drugiej jednak strony pogarszające się warunki wodne w naszym kraju to nie wina za niskich podatków, ale postępujących zmian klimatu oraz marnowania czasu i środków przez kolejne ekipy rządowe na coraz gorsze pomysły z zakresu gospodarki wodnej (między innymi polityczny projekt przekopu Mierzei Wiślanej, który według najnowszych szacunków pochłonie ponad 2 mld zł). Niewątpliwie konieczne są rozwiązania systemowe stosowane na terenie całego kraju, takie jak budowanie sztucznych zbiorników retencyjnych oraz odbudowa/renowacja już istniejących naturalnych zbiorników. Nawiązując do wielomiliardowych kosztów tego typu inwestycji i zestawiając je z potencjalnymi wpływami budżetowymi z tytułu podatku od deszczu, a więc 180 mln zł, zauważy się, że nie jest to rząd wielkości, który mógłby coś zmienić. Zatem pojawiają się uzasadnione wątpliwości, czy wprowadzenie tego rodzaju danin nie jest tylko chęcią pokazania opinii publicznej, że są podejmowane jakiegokolwiek inicjatywy związane z przeciwdziałaniem dotychczas mało efektywnej retencji wód opadowych.

Bibliografia

- Bashir, M. F., Benjiang, M. A., Bashir, M. A., Radulescu, M. i Shahzad, U. (2022). Investigating the role of environmental taxes and regulations for renewable energy consumption: Evidence from developed economies. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 35(1), 1262–1284.
- Bryndziak, S. (2014). Opodatkowanie jako instrument polityki ochrony środowiska. *Studia Prawno-Ekonomiczne*, 93, 25–37.
- Ciechoński, T. (2017). *Wał powodziowy nad Wisłą jak nowy. Koszt: 37,6 mln zł*. <https://torun.wyborcza.pl/torun/7,48723,21329322,wal-powodziowy-nad-wisla-jak-nowy-koszt-37-6-mln-zl-zdjecia.html>
- Doğan, B., Chu, L. K., Ghosh, S., Truong, H. H. D. i Balsalobre-Lorente D. (2022). How environmental taxes and carbon emissions are related in the G7 economies? *Renewable Energy*, 187, 645–656. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2022.01.077>
- Dogan, E., Hodžić, S. i Šikić, T. F. (2023). Do energy and environmental taxes stimulate or inhibit renewable energy deployment in the European Union? *Renewable Energy*, 202, 1138–1145. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2022.11.107>
- Domguia, E. N., Pondie, T. M., Ngounou, B. A., Nkengfack, H. (2022). Does environmental tax kill employment? Evidence from OECD and non-OECD countries. *Journal of Cleaner Production*, 380, 134873. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.134873>
- Eurostat. (2023). *Environmental tax statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Environmental_tax_statistics
- Famulska, T., Kaczmarzyk J. i Grząba-Włoszek, M. (2022). Environmental taxes in the member states of the European Union—trends in energy taxes. *Energies*, 15(22), 8718. <https://doi.org/10.3390/en15228718>
- Klimada. (2021). *Zmiany klimatu w Polsce. Co nas czeka w pogodzie w XXI wieku?* <https://klimada2.ios.gov.pl/co-nas-czeka-w-pogodzie/>
- Konopka, A. (2021). *Budowa wału przeciwpowodziowego w Krynicy Morskiej podsumowana. Koszt inwestycji: 33 mln zł*. <https://www.gospodarkamorska.pl/budowa-walu-przeciwpowodziowego-w-krynicy-morskiej-zakonczona-koszt-33-mln-zl-60004>
- Kwinta, W. (2022). *Kędzierzyn-Koźle: zakończyła się ważna inwestycja przeciwpowodziowa*. <https://inzynieria.com/wodyopadowe/wiadomosci/64418,kedzierzyn-kozle-zakonczyla-sie-wazna-inwestycja-przeciwpowodziowa>
- Małecki, P. (2012). System opłat i podatków ekologicznych w Polsce na tle rozwiązań w krajach OECD. *Zeszyty Naukowe / Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Seria Specjalna, Monografie*, 210, 268, 243–254.
- Mattison, N. R. (2023, lato). The legal case for stormwater fees in New York City. *Albany Law Review*, 86.
- Misztal, A. (2020). Podatki środowiskowe a zrównoważony rozwój polskich przedsiębiorstw transportowych. *Gospodarka Materiałowa i Logistyka*, 1, 32–40.
- Misztal, A., Kowalska, M. i Fajczak-Kowalska, A. (2022). The impact of economic factors on the sustainable development of energy enterprises: The case of Bulgaria, Czechia, Estonia and Poland. *Energies*, 15(18), 6842. <https://doi.org/10.3390/en15186842>
- PGW WP (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie). (2020). *Zielen i mała retencja zamiast betonu. Szczegóły nowego pakietu przeciwsuszowego*. <https://www.wody.gov.pl/aktu->

- alności/1289-zielen-i-mala-retencja-zamiast-betonu-szczegoly-nowego-pakietu-przeciwsu szowego
- Projekt. (2020a, 15 lutego). Podatek od deszczu 2024 – od kiedy? Ile wynosi i kto go musi zapłacić? *Murator*. <https://murator.com.pl/prawo/finanse/nowy-podatek-od-deszczu-kto-i-ile-zaplaci-jak-go-obnizyc-aa-YyAL-DiKV-nj4Q.html>
- Projekt. (2020b). Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy--prawo-wodne-oraz-niektorych-innych-ustaw2>
- Rafique, M. Z., Fareed, Z., Ferraz, D., Ikram, M. i Huang, S. (2022). Exploring the heterogenous impacts of environmental taxes on environmental footprints: An empirical assessment from developed economies. *Energy*, 238, 121753. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2021.121753>
- Rybak, A., Joostberens, J., Manowska, A. i Pielot, J. (2022). The impact of environmental taxes on the level of greenhouse gas emissions in Poland and Sweden. *Energies*, 15(12), 4465. <https://doi.org/10.3390/en15124465>
- Somorowska, U. (2016). Changes in drought conditions in Poland over the past 60 years evaluated by the Standardized Precipitation-Evapotranspiration Index. *Acta Geophysica*, 64, 2530–2549. <https://link.springer.com/article/10.1515/acgeo-2016-0110>
- Szymczak, M. (2023). *Environmental taxes in Poland and South Korea—sharing experiences*. https://dbc.wroc.pl/Content/124386/Szymczak_Environmental_Taxes_in_Poland.pdf
- Śleszyński, J. (1994). Carbon tax as an environmental policy instrument. *Biblioteka Ekonomia i Środowisko*, 15, 125–147.
- Śleszyński, J. (2014). Podatki środowiskowe i podział na grupy podatków według metodyki Eurostatu. *Optimum: Studia Ekonomiczne*, 3(69), 52–68.
- Śleszyński, J. i Kiwiliła, O. (2003). Koncepcja podatków ekologicznych w Polsce. *Ekonomista*, 3, 365–391.
- Ustawa. (2017). Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r., poz. 1566).
- Wideliński, J. (2011). *Muszyna: wkrótce koniec budowy wałów nad Popradem*. <https://gazetakrakowska.pl/muszyna-wkrotce-koniec-budowy-walow-nad-popradem/ar/447497>
- WWF (World Wildlife Fund). (2019). *Feeling hot? Bad water management aggravating drought, says new paper*. <https://www.wwf.eu/?350195/Bad-water-management-aggravating-drought>